

МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Олександра Дрозд, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Н.Л. Тодосієнко, кандидатка педагогічних наук, доцентка
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

SPEECH ACTIVITY AS A MEANS OF FORMING THE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF CHILDREN OF YOUNGER SCHOOL AGE

Oleksandra Drozd, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. В статті розкриваються шляхи і напрями формування комунікативної компетентності дітей молодшого шкільного віку засобом мовленнєвої діяльності, що підтверджує необхідність широкого застосування її в освітньому процесі початкової школи. Автор статті презентує прийоми використання різних методів і прийомів формування комунікативної компетентності дітей.

Ключові слова: комунікативна компетентність, мовленнєва діяльність, молодший шкільний вік, освітній процес початкової школи.

Abstract. The article reveals the ways and directions of forming the communicative competence of children of primary school age by means of speech activity, which confirms the need for its wide application in the educational process of primary school. The author of the article presents methods of using various methods and methods of forming children's communicative competence.

Key words: communicative competence, speech activity, primary school age, educational process of primary school.

На початку ХХІ століття відбулася зміна пріоритетів в освітній галузі України, що значно вплинула на реформування мовної освіти та культури. Так, мовлення набуває особливого значення як засіб комунікації. Йдеться про активне впровадження в освітній процес державної мови, визнання стратегічним завданням виховання мовленнєвої компетентності особистості, яка вміє комплексно застосовувати вербальні (мовні) й невербальні (позамовні) засоби з метою комунікації. Це певні уміння налагодити спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, орієнтуватися в ситуації мовлення, проявляти активність, ініціативність або стриманість у спілкуванні; показати культуру мовленнєвої комунікації.

Отже, «важливого значення набуває осмислення питань виховання, формування культури особистості; виховання у молоді національного характеру мислення, патріотизму, моральності, естетичної самосвідомості, духовного розвитку дітей та юнацтва. Становлення уявлень особистості про світ, стосунків людей, про себе починається у молодшому шкільному віці одночасно з розвитком почуттів і моральних якостей. Воно є основою моральної спрямованості особистості визначають її подальше життя» [3, с. 134]. «Формування духовно багатой людини, яка глибоко розуміє твори мистецтва, має високо розвинуті естетичні смаки, відчуває красу навколишнього світу і прагне до творчого перетворення дійсності за законами прекрасного. Це характерно для молодшого шкільного віку, у період активного розвитку мислення» [6, с. 242]. Зазначимо, що в цей час активно розвивається і мовна компетентність, «підґрунтя розвитку комунікативної компетентності дітей закладається як у дошкільному, так і особливо формується у молодшому шкільному віці» [5, с. 144].

Концептуальні положення, що становлять основу зазначеної проблематики, визначаються вимогами нормативно-правових документів: Закон України «Про освіту», «Концепція розвитку педагогічної освіти», «Нова українська школа», «Стратегія національно-патріотичного виховання», освітніми програмами розвитку дітей молодшого

шкільного віку, спрямованими на модернізацію початкової освіти, оновлення її змісту й форм, вдосконалення методів і технологій розвитку дітей, навчання рідної мови, розвитку культури мовлення та мовленнєвого спілкування, формування комунікативної компетентності. Отже, особливого значення в процесі розвитку особистості дитини набуває початкова школа, зокрема, «наступність у навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку» [2, с. 349].

Проблему розвитку комунікативної компетентності дітей молодшого шкільного віку досліджувала низка вітчизняних та зарубіжних науковців, класиками наукової думки й сучасними вченими в різних аспектах: психологічному (Г. Леушина, Т. Піроженко, І. Синиця); психолінгвістичному (І. Зимняя); лінгвістичному (Т. Ладиженська, Л. Мацько, М. Плющ, Л. Щерба); педагогічному (Е. Короткова, Н. Орланова, О. Ушакова); лінгводидактичному (А. Богуш, М. Вашуленко, Н. Гавриш, Т. Донченко, В. Мельничайко, М. Пентиліук).

Організація системної роботи з розвитку комунікативної компетентності дітей молодшого шкільного віку з урахуванням діяльнісного й індивідуально-особистісного підходів, використання комунікативного потенціалу різних видів роботи з дітьми й створення різноманітного динамічного предметно-ігрового середовища – ігрової діяльності, лінгвістичних завдань, сюжетно-рольових ігор, діалогічного мовлення має теоретичне і практичне значення. Ознайомлення з результатами аналізу теоретичних засад проблеми формування комунікативної компетентності молодших школярів і практичним досвідом засвідчило, що існують певні труднощі, які виникають у дітей при складанні оповідань, за малюнком, низкою малюнків; переказі художніх творів; виконанні творчих завдань.

Отже, компетентність – це надбання самої особистості. Це характеристика, яка визначає якісний рівень, засвоєння внаслідок навчання, знань, умінь навичок та здатності застосувати їх на власному досвіді. Компетенція пов'язана з видом діяльності, тоді як компетентність – з особистістю, з її внутрішніми здібностями та якостями. Таким чином, компетентність – це набута, динамічна характеристика особистості, що допомагає успішному входженню в життя сучасного суспільства; інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених знань, умінь, навичок до формування і розвитку в особистості здатності практично діяти, застосовувати досвід успішної діяльності в певній сфері.

У загальному розумінні «комунікація» (від лат. communico – повідомлення, зв'язок, спілкування) тлумачиться як ознака конструктивної взаємодії людей у процесі отримання інформації. «Комунікативна компетентність» – здатність встановлювати й утримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність вмінь, умінь і навичок, що забезпечують спілкування. Вона визначає складові комунікативної компетентності: орієнтування у різних ситуаціях спілкування; спроможність ефективно взаємодіяти з оточенням; адекватна орієнтація людини в самій собі; готовність і вміння будувати контакт з людьми; знання, вміння і навички конструктивного спілкування; внутрішні ресурси, необхідні для побудови комунікативної дії. Можна визначити параметри комунікативного розвитку молодшого школяра: ступінь засвоєння норм та цінностей, прийнятих у суспільстві; ступінь володіння правилами та навичками взаємодії з дорослими і однолітками; розвиненість самостійності та саморегуляції; рівень розвитку соціального та емоційного інтелекту; рівень розвитку емпатії. Отже, комунікативна компетентність являє собою цілісне, інтегративне, психічне утворення, що визначає ефективність спілкування. Найпоширенішими структурними компонентами комунікативної компетентності визначають комунікативні знання, комунікативні здібності й комунікативні вміння. Комунікативна компетентність – це вміння досягати комунікативної мети завдяки комплексному використанню мовленнєвих форм і невербальних засобів.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compessed.pdf>.

2. Кривошея Т. М. Наступність у навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку в педагогічній спадщині Я. А. Коменського. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка*: збірник наукових праць. 2009. № 28. С. 349-354.

3. Мальов С. В. Виховання патріотичних почуттів дітей молодшого шкільного віку в процесі формування естетичної компетентності. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд*: зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 134-138.

4. Пахальчук Н. Мистецький тренінг у системі фахової підготовки вчителя початкових класів. *Мистецтво та освіта*. 2008. № 1. С. 18-24.

5. Петришина Т. Ю. Роль вихователя в контексті перспективності й наступності дошкільної освіти та початкової школи. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти* : зб. матер. VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2022. Вип. 11. С.144-146.

6. Тодосієнко Н. Л. Педагогічне значення українського фольклору у патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд*: зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 242-247.

ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПISY

Ангеліна Івасик, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Л. В. Старовойт, кандидатка педагогічних наук, доценка, завідувачка кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ARTISTIC AND CREATIVE DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS BY MEANS OF PETRYKIVKA PAINTING

Angelina Ivasyk, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті проаналізовано поняття про художньо-творчий розвиток дітей молодшого шкільного віку, який є невід'ємною частиною їхнього загального розвитку. Розкрито художній потенціал петриківського розпису як невичерпного джерела натхнення та самовираження дітей.

Ключові слова: петриківський розпис, художньо-творчий розвиток, молодші школярі.

Abstract. The article analyzes the concept of artistic and creative development of primary school children, which is an integral part of their overall development. The article reveals the artistic potential of Petrykivka painting as an inexhaustible source of inspiration and self-expression for children.

Key words. Petrykivka painting, artistic and creative development, junior schoolchildren.